ARTS/Sci/H·S.V.C

RIZVI COLLEGE.

6/3/2024

Std: FYJC

ANNUAL EXAM
English

Time: 3 Hrs. Marks: 80

Q. 1 A) Read the Extract and Answer the following questions (12 Marks)

She was a small, thin woman, with a brown, hard face, on which the skin had dried in innumerable, hard face, on which the skin had dried in innumerable, small, hair like wrinkles. She was probably not more than forty two, but life treats some women hard in the agricultural districts of Sussex, and Mrs. Adis' life had been harder than most. "What do you want me to do for you Peter Crouch"? She said a little sourly "Let me stay here a bit. Is there nowhere you can put me till they've gone?' 'Who's they? 'The keepers.' 'Oh you've had a quarrel with the keepers, have you?" 'Yes, I was down by Cinder Wood seeing if I could pick up anything, and the keepers found me. There were four to one, so I used my gun.'

"Then I ran for it. They're after me, they can't be far off now." Mrs. Adis' did not speak for a moment. Crouch looked at her beseechingly. 'You might do it for Tom's Sake, he added. 'You haven't been and over good friend of Tom', snapped Mrs. Adis 'But Tom's been a very good friend to me, he would want you to stand by me tonight'.

'Well, I won't say he wouldn't for Tom always thought better of you than you deserved. May be you can stay till he comes home tonight, then we can he what he says about it.'

'He will be up at work for an hour yet, and the coast will be clear by then-I can get away out of the country.' 'Where will you go?' I don't know. there is time to think of that.' 'Well!, You can think of it in here, she said dryly, opening a door which led from the kitchen into the small shed at the back of the cottage. They will never guess, you are there, specially if I tell them I haven't seen you tonight.' 'You are a good woman Mrs. Adis, I know I am not worth you standing by me, but may be I'd have been different if I' would a mother like Tom's.

She did not speak, but shut the door and he was in darkness save for a small ray of light that came through one of the cracks. By this light he could see her moving to and fro, preparing Tom's supper. In another hour Tom would be home from Ironlatch farm where he work everyday. Peter Crouch trusted Tom to help him, for they had been friends when they went together to the National School at Lamberhurst and since then the friendship had not been broken by their very different characters and careers.

Q.1) The writer describe	es Mrs. Adis as		(2M)
i) a small woman	ii)	iii)	1 Page

(2)

Q.2) Fill in the blanks with suitable words from text:	(2m)
i) Mrs. Adis looked older then she was signifies that	
ii) Mrs.Adis let Peter crouch hide in the	
	(2m)
Q.3) State if the statements are true or false.	
i) Mrs.Adis did not let Peter stay.	
ii) Peter Went to the National School at Lamberhurst.	
iii) The name of Mrs. Adis' son was John.	him
iv) Peter crouch was down by cinder wood when the keepers found	Thirtie
Q.4) Imagine you were in Tom's Place and write whether you w	ould have helped
your friend knowing that they have committed a crime.	(2m)
	(3m)
Q5) Do as directed	
i) Tom's been a very good friend to me, he would want you	1 to stand by me
tonight (make complex)	/ NIU
ii) I was down by Cinderwood 'seeing if I could pickup anythin	g. (Frame a WH -
question to get the underlined part as answer)	
iii) Peter crouch trusted Tom to help him (Rewrite this sentence i	n the Past Perfect
Continuous Tens)e	
Q6) Write the Adjective Form :	(1m)
i) Woman ii) Think	
Q I B) Grammar : Do as directed (5 marks)	
1) Moana said to the teacher, "I feel very happy to help my	mother at nome.
(change into Indirect speech)	
2) Spot the error/s in the sentences and rewrite.	
 a) The children in the park was playing hide and seek. 	
b) The little boy was hurt badly, isn't he?	
3) The mother looks after her child (make it a Rhetorical Questi	ion)
4) As I entered the post office the post master presented me	with a Telegram.
(Begin with No sooner)	
Q 2 A) Read the extract and answer the questions (12 Marks)	
Dairy farming is a major livelihood followed by many households	in rural areas This
includes rearing milk cattle - cows, buffaloes, goats and sheep. The	sie is a snortage of

Dairying is an important source of subsidiary income to marginal farmers and agricultural labourers. They play a very important role in the milk production of the country. In 1986 -87 about 73 % of rural households owned livestock, according to the National Sample Survey of 1993-94, livestock produces regular employment to

milk in the country as consumption in both urban and rural areas has risen sharply.

about 9.8 million persons in principal status and 8.6 million in subsidiary status, which constitute about 5% of the total workforce. The manure from animals provide a good source of organic matter for improving soil fertility and crop yields. The gobar gas obtained by processing dung is used as a fuel for domestic purposes and also for running engines to draw water from wells. The surplus fodder and agricultural by products are gainfully utilised for feeding the animals. Since agriculture is mostly seasonal there is a possibility of finding employment throughout the year for many persons through dairy farming.

The Milk processing is a small one. Only 10% of all the milk produce is delivered to some 400 dairy plants. A specific Indian phenomenon is the unorganised sector of milkmen and vendors, which handles around 65-70% of the National Milk Production. The collect milk from local producer, and sell it to both Urban and non-Urban areas.

Q1) Choose the sentence which gives the theme of the extract and write it. (2M)

- a) There is a shortage of milk in the country as consumption has increased.
- b) Dairy farming could become a good source of income and employment to people.
- c) Ways to use fuel for domestic purposes and to draw water from wells.
- d) Agriculture is seasonal and the milk processing Industry is a small one.
- Q2) List Two ways in which dairy farming is beneficial for farmers besides getting milk. (2m)
- Q.3) What information does the National sample survey of 1993-94 provide? (2m)
- Q.4) Explain how, according to you, dairy farming can improve the financial condition of farmers. (2m)

Q.5) Do as dierected (2m)

- i) The consumption of milk in both urban and rural areas has risen sharply (choose the correct verb in the Past Perfect Tense and rewirte)
- (a) Will have risen (b) Had risen (c) Have risen (d) Having risen
- ii) The Gober gas obtained by processing dung is used as fuel (choose the correct option beginning with "people......)
  - a) People uses the gobar gas obtaining from processing the dung as fuel.
  - b) People will use the gobar gas obtained from processing the dung as fuel.
  - c) People are using the gobar gas obtained from processing the dung as fuel.
  - d) People use the gober gas obtained from processing the dung as fuel.

Q.6) Vocabulary: from the Antonyms of the following words by adding prefixes.

(i) Possibility

(ii) Regular

(iii) Seasonal

(iv) Fertility

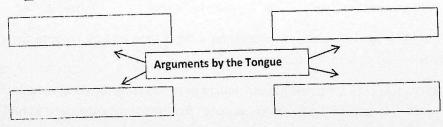
(2m)

Prepare a summary of the above extract. give it a suitable Title. You may use the following points: (Dairy Farming - Major livelihood - income and employment source - Sees of Dung - uses of Surplus fodder - role of unorganised sector)

(10 marks) Q.3 A) Poetry: Complete the Activities after reading the extract

So Tongue was the lawyer and argued the case, With great deal of skill and a wig full of learning, While chief Baron Ear, sat to balance the laws. So famed for his talent in nicely discerning. In behalf of the nose it will quickly appear, And your Lordship, he said will undoubtedly find That the nose has had spectacles always in wear. Which amounts to possession time out of mind. Then Holding the spectacles up to the court, Your lordship observeg they are made with a straddle. As wide as ridge of the nose is, in short. Designed to sit close to it, just like a saddle. Again would your Lordship a moment suppose. ('Tis a case that has happened and may be again.) That the visage or countenance has not a nose. Pray who would or who could wear spectacles then? On the whole it appears and my argument shows. With the reasoning the court will never condemn. That the sepctacles plainly were made for the nose. And the nose was plainly intended for them.

Q1) Complete the Web (2marks)

Q 2) How does the lawyer Tonges defend the case of the nose? (2m)

Q3) Do you support the poets Satire Presentation of the Judicial System? explain (2m)

نمبرات ۸۰

مركبيار موبي جماعت

وفت تيل گند

ہدایات:۔ (۱) سرگری نامے میں دکی ہوئی ہدایات کے مطابق خاکے صرف پین سے بنائیں۔
دن خط میں دند خط میں دند کی موال کھی

(٢) خوش خطى اور صفائى كاخيال ركيس

سوال نمبرا۔ (الف) درج ذیل دری اقتباس کا بغور مطالعہ کر کے دی ہوئی سرگرمیاں ہدایت کے مطابق مکمل سیجئے۔ (ا

(۱) ریل میں بھا گم بھاگ داخل ہونے والے افراد کے جانے کا شبکی خاکیمل سیجیے۔ افراد کا حلیہ افراد کا حلیہ ا

[Any]

(۲) درج ذیل جملوں کے لیے متبادل جواب تلاش کر کے لکھئے۔

(۱) ایک خوش گوارشام کو ۔۔۔۔۔۔۔

(الف) كلكتميل

(پ) لکھنومیل

(ج) پنجاب میل

(د) بمبئي يل

(٢) گاڙي چئي۔ (الف)جمنا كامل (ب)سرسوتی کابل (ج) گومتی کابل (ر) گنگا کايل (۳)ولایت سےمشہور ومعروف (الف) كركٹ ٹيم (ب) ما کی شیم (ج)فٹ بال ٹیم (ر)باسكٹٹيم (۴) دوانگریز بہلے ہی (الف) مدراس سے (ب) گجرات سے (ج)مبئے ہے (ر) د ہلی ہے [m] (٣) کسی سیرگاه پراپنی ذاتی رائے یا تجربہ لکھئے۔ رب درج ذیل غیردرس اقتباس کا بغور مطالعم کرے دی ہوئ [8] سرگرمیاں برایت کے مطابق ملل یعئے۔ ال شبكي فالم مكم اليعيد -

2

میں سوچہا ہوں کہ تفض ادیب و شاعر اور دیگر فنون لطیفہ کے طلاق ہی آج انسان کے نبال خانہ فاات میں المحضے والے خوفانوں اور ہنگاموں کو اپنے فن کے آئینے میں ایکھا سکتے ہیں۔ ایک غیر مشروط اور آزاد شعور واحساس کی روشی باہر اور اندر کے مناظر پر ڈال سکتے ہیں۔ تاریخ وجفرافیہ، فد بب و سیاست، رنگ ونسل میں بٹی ہوئی دنیا کو پھر ہے اکائی بناسکتے ہیں۔ تاریخ وجفرافیہ، فد بب و سیاست، رنگ ونسل میں بٹی ہوئی دنیا کو پھر سے اکائی بناسکتے ہیں۔ بے شک ساج ادر اس کی طکہ سیاست، نے میرے شعور کی پرورش اور تعلیم و بناسکتے ہیں۔ بے شک ساج ادر اس کی طکہ سیاست، نے میرے شعور کی پرورش اور تعلیم و تربیت اور میری شخصیت و کروار کی نشو و نما ہیں بہت اہم حقد لیا ہے۔ ساج سے میرے جم اور میری ذات غیر شروط ہیں۔

الله ورج ذیل کے لیے میں توال عالی کرے گئے۔ اور کا کا کا توال عالی کرے گئے۔ ان کی جعل ساز ہواں نے شور مچار کھاہے ..... (i) (الف) شعبية بأزول (ب) بازی گروں (ج) نقالول (د) مارے متباللہ می میں (ii) معنف تے مطابق سیاست (الف) نه تقير، نه ترام (ب) جائز اور ناجائز (ج) تقيرنه فراب (د) تقيرنداترام (iii) من اس لي نيس بيك افراد كو نظف والا (الف) وحثى جانور بن جائے (ب) وحق انسان بن جائے (ع) والى درنده بن جائے (د) وحق غلام بن جائے (iv) مصنف كاز بن اور ذات ماج ادر سياست س (الف) شروط ہے (ب) فيرمشروط ۽ (ج) نەم روط بے نەغىر مشروط (د) مشروط بھی ہے اور غیرمشر وط بھی " تربیت شخصیت براثر انداز ہوتی ہے۔" ای رائے تر یہ کیجے۔ [m]

H

سوال نمبرا_ (الف) درج ذیل دری نظم کا مطالعہ کر کے دی ہوئی سر گرمیوں کو ہدایات کے مطابق کمل سیجے۔ [` کُ (١) متعلقه الفاظ كھے۔ [Y] ---- کی کی می کی نے ایک کی روز (۱) (۲) انیان کے جاروں طرف کیا ہے ۔۔۔۔۔۔ (r) ہم کی کے مارنے ہے جی نیس مری گے ۔۔۔۔۔۔ (M) کی کے تور بہت کڑ ہے ہی ۔۔۔۔۔۔۔۔ قرنوں کے منانے سے ہیں، نہ میں گے آفات زمانے بھے ہیں، نہ جھیں کے ابھر ہتو دیانے سے دیے ہیں، نہ دبیں گے ہم موت کے مارے بھی مرے ہیں، نہریں کے ہم زندہ تھے، ہم زندہ ہیں، ہم زندور ہیں کے كو جووير ويرخ طانے يہ على بيں الجرے ہوئے کہارے توریکی کڑے ہیں مے دردعناصر بھی بہت بھرے ہوئے ہیں ین بن کے مغربا کی گے مشمنے کے بیس کے ہم زندہ تھے، ہم زندہ یں، ہم زندہ رہی گے انان ہے اور جار طرف وادی برخار ر جول مناظر کا وہ ماحول شرربار وه يولت سائے ، وه زندان شب تار کرور ہیں یہ جرے فطرت کی لایں گے ہم زندہ تھ، ہم زندہ ہیں، ہم زندہ رہی گے [Y](r) زیل کے معنی کھیے۔ (۱) تيور ــــ (۲) فطرتـــــ [ ] (٣) شاعراس نظم ميں كيا كہنا جاه رہائياں برائي دائے بيش كيجے-

5

شرم گنہ سے حشر میں جایا نہ جائے گا
ہم سے بھی اس کا دام گھٹا یا نہ جائے گا
ان سے جومول دل کا بڑھا یا نہ جائے گا
بن بن کے کے بحل آگ لگانے وہ آئیں گے
انکھوں میں نور بن کے سایا نہ جائے گا
دونوں کا نازہم سے اٹھا یا نہ جائے گا
دل دیں کسی کے دست حنائی میں کس طرح
ہم سے تو آگ میں میے جلایا نہ جائے گا
کیوں چھٹر تے ہوساتھ میر سے شمع بزم کو
روتے ہوؤں کوتم سے ہنسایا نہ جائے گا
روتے ہوؤں کوتم سے ہنسایا نہ جائے گا
ہم سے گلے کا ہار بنایا نہ جائے گا

(۲) ورج ذیل سرگرمیه ایک جملے میں کمل کیجئے۔
(۱) شاعر حشر میں خدا کو منہ دکھانے کے قابل نہیں ۔ وجہ بیان کیجئے۔
(۲) نازا ٹھانا کے معنی لکھئے۔
(۳) درج ذیل شعر کی استحسانی وضاحت کیجئے۔
(۳) درج ذیل شعر کی استحسانی وضاحت کیجئے۔
ہم سے بھی اس کا دام گھٹا یا نہ جائے گا
ان سے جومول دل کا بڑھا یا نہ جائے گا

حصه ۳: اضافی مطالعه- کل نمبرات ۸۰

۔ درج ذیل اضافی مطالعہ کے اقتباس کا بغور مطالعہ کر کے دی ہوئی سرگرمیاں ہدایات کے مطابق کمل سیجیے۔ (۱) نام ککھ کرخا کہ کمل سیجیے۔

> نمرود کا خاتمہ کرنے والا ۔۔۔۔۔۔۔ مجھر کی زندگی کو پہند کرنے والا۔۔۔۔۔۔ غفلت میں پڑاسونے والا۔۔۔۔۔۔۔۔

خدائی کا دعوی کرنے والا۔۔۔۔۔۔

میں سے کارناموں کی شایعتم کو خور نیس کے اس پردہ و نیا پرکیا کیا جو ہرد کھائے ہیں۔ اپنے بھائی نمرود کا قصہ بھول گئے جو خدائی کادعوی کرتا تھا اپنے سامنے کسی کی حقیقت نہ جھتا تھا۔ کس نے اس کاغرور تو (ا؟ کون اس پر غالب آیا؟ کس کے سبب اس کی خدائی خاک میں فی ؟اگرآپ نہ جانے ہوتے والے بھی کسی بھائی ہے ہو ۔ بیس تہمارا بخالف نہیں ہول۔ اگر تم نے اس سرکش کا خاتمہ کیا تھا۔ اور تم تو ناحق بگر تے ہوا ور خواتخواہ اپناد شمن تصور کیے لیتے ہو۔ بیس تہمارا بخالف نہیں ہول۔ اگر تم کو لیقین نذآ سے تو اپنے کسی شب بیداری صوفی بھائی ہے دریافت کراو۔ وہ میری شان میں کیا کہے گا۔ کل ایک شاہ صاحب عالم ذوق میں اپنے ایک طخواہ نے اس میں ایک ہے گا۔ کل ایک شاہ صاحب عالم ذوق میں اپنے ایک طخواہ نے اس میں کیا کہے گا۔ کل ایک شاہ صاحب عالم ذوق میں اپنے ایک طخواہ نے فرار ہے تھے۔ کہ میں بھر کہا ہوں دن بھر بے چارہ خلوت خانے میں رہتا ہے۔ رات کو جو خدا کی یاد کا وقت ہے۔ بہر نگلتا ہے اور مجر تم میں ہوئے ویقتہ لیں کے دیے ہوئے ۔ اس مہائے خاموش وقت میں بڑے سوتے ہیں تو اس کوان پر خصا آتا ہے۔ چاہتا کہ یہ بھی بیدار ہوکر اپنے اگر کہتا ہے۔ اٹھومیاں اٹھوجا گو۔ جاگے کا وقت ہے۔ کہا موش وقت ہے۔ کہا میں جاگر کہا ان میں جاگر کہتا ہے۔ اٹھومیاں اٹھوجا گو۔ جاگے کا وقت ہے۔ کہا کہ کے دیے ہوئے وہوئی وہوئی اور جاگر کے کو موجوع تا ہے اور جائے کہا کہا کہ بیار اس کے گار اس ان اس سریلی تھیے کہا کہا کہ ہوئی ہیں برن کو کھچا کر بھر موجوع تا ہے اور جب دان میں بارتا ہے۔ پرداور سے انسان آتا ہے کہرات بھر مونے نہیں دیا۔ کوئی اس دروغ گوے کے پوشے کے جو کہ جناب عالی! کون سے سے کینڈ جائے تھے جو ساری رات جائے ہوئی گئی درا ہے۔ سے کینڈ جائے تھے جو ساری رات جائے کہا کہ کو میں ہور ہا ہے۔

' (۲) دِرج ذیل الفاظ کے متضادالفاظ (ضد) لکھیے۔

(۱) کیا تا (۲) دایت

(٣) مجھرك بارے من انسان كے خيالات كوائي جملوں ميں تحرير يجيے۔

[4]

حصہ: ٣ قواعد (٨١) سوال نمبر٣ _ درج ذيل سر گرميال مكمل سيجير (الف) درج ذیل محاوروں کوجملوں میں استعال کیجیے۔ (کوئی دو) (١) اوس يزنا (٢) نيجاد كھانا (٣) باغ باغ مونا (ب) درج ذیل جملول میں مفرد ، مرکب اور مخلوط کی شناخت سیجیے۔ (کوئی دو) (۱) اس کی آنگھیں بندہیں اور وہ کراہے جارہی ہے۔ (۲) سیاست اج کی منتظم ہے۔ (m)اس نے ٹرین میں سر د^{ی بھ}ی کھائی مگر شال نہ نکالی۔ (ج) درج ذیل شعر میں استعال کی گئی تجنیس کا نام لکھے۔ وہ بےزار جھے سے ہوا، زار میں ہوں وہ مےخوار غیروں میں ہے،خوار میں ہول۔ (د) درج ذیل شعر کی تقطیع کیجئے اور بحر کا نام لکھئے۔ عرب جس كاير جاب ير بجه، وه كياتها جهال سالك اك جزيره نماتها حد: ٣ تحريى مهارت [٢٧٩] (سوال نمبر الف) نظامت کے کہتے ہیں؟ (١) (ب) نظامت ذریعهٔ روزگار ہےا بی ذاتی رائے لکھنے۔(۲) (ج) فرض سیجئے کہآپ کوایک سبزی فروش ہے انٹرو ایولینا ہے۔ اس کے لئے کم از کم ۸سوالات درج ذیل نکات کی بنیاد پرتر تیب

> ریا ہے۔ (۱) (۱) آباواجداداور تعلیم (۲) پیشے کا متخاب اور آمدنی (گا ہکوں کارویہ(۴) پیغام

(د) درج ذیل اقتباس کی پرون ریڈنگ کیجئے۔(۸)

مچھر کی سنوتو آدمی کوخری خربی سناتا ہے اور کہتا ہے کہ جناب ہمت ہے تو مکابلہ سیجئے ذات سفات ندد یکھئے میں کالاسہی بدرونک سہی اور قمینہ سیح محربیتو کہیئے کہ کس دلیری ہے آپ کا مکابلہ کرتا ہوں اور کیوں کرآپ کاناک میں دم کرتا ہوں بیالزام صراصر غلط ہے کی بے خبری میں آتا ہوں اور صوتے میں ستاتا ہوں بیتو تم اپنی آدت کے موافق صراصرانا انسافی کرتے ہو۔

درج ذیل انگریزی کہاوتوں کااردومیں ترجمہ کیجئے۔(۸)

1) Tit for tat.

2)As You Sow Shall You reap.

3)Might is right.

4) Empty vesseles Sound loud.

इयता अकरावी गुण - ८०

ARTS 45 G

विभाग- १ गद्द्य

कृती-१ अ. खालील उताऱ्याच्या आधारे सूचनेनुसार कृती करा.

१) चौकटी पूर्ण करा.

(i) आजच्या समाजात बिंबवलेले तत्त्वज्ञान

(ii) मार्केटिंग करताना न घेतलेली दक्षता

२) गटात न बसणार शब्द शोधा.

(i) त्याला, तुला, मला, माणसाला

(ii) आनंदी, दुःखी, सौंदर्य, आळशी

३) खालील शब्दसम्हाचा अर्थ स्पष्ट कर आंतरिक दारिद्य......

(8)

(2)

(8)

न बोलताही संवाद होणारा संवेदनशील काल मागे पडुन आता खूप बोलूनही काळीज न ओलावणारा काळ आला आहे. कारणं अनेक आहेत पण मला जाणवणारं मुख्य कारण म्हणजे माणुसं पिथ्या सोनं सत्य हे तत्वज्ञान आरपार बिंबवलं गेलं आहे. "पैसा मिळवला की माणूस सुखी होतो हा निष्कर्षे गरिबीतून येऊ शकतो, पण गरिबी दूर करताना दुसरेच एक आंतरिक दारिद्य निर्माण होऊ नये. याची दक्षता 'मार्केटिंग 'च्या भरात घेतली गेली नाही. यांतून संवाद सुसंवाद, प्रेम, माया, वात्सल्य काय मिळणार? भावनेवर का जगता येणार? असे प्रश्ने विचारणारा एक वर्गे जगात निर्माण झाला. या वर्गाच्या हातात प्रसारमाध्यमे होती, उद्योगधंदे होते. सत्रधाराने बाहलयांना खेळवावं त्याप्रमाणे ह्या मंडळींनी गेल्या पंचवीस वर्षात साऱ्या जगाचं एका भव्य मॉल मध्ये रुपांतर केलं, जिये पैसा बोलतो, मन मात्र मुकं राहतं. एकदा पैशानेच जगता येतं-पैशासाठीच जगायचं असतं, हाच जगण्याचा उद्देश झाला, की मग शिक्षण पैशासाठीच होतं. सजणं धजणं, प्रेम, कलानिर्मिती, श्रद्धा, भक्ती, मंदिर यांचीही दुकानं होतात, मग दुकानातली भाषा खरेदी विक्रीचीच असते लिये 'संवाद' नसतो . असतो तो खरेदी विक्रीचा व्यवहार, हीच दुकानाची लागण बाहेरून आत सरकली, बंधता बंधता घरही अबोल झाली. वडील आई यांच्या स्पर्शातून जाणवणारं वात्सल्याचं ऊबदार घर अर्थिक हव्यासाच्या बुलडोझरखाली भुईसपाट झालं न तिथं बांधला गेला नात्याचा एक चकचकीत काचमहाला इथे माणुस दिसत होता पण जाणवत नव्हता. 'ओठ हलत होते' पण साद पोहोचत नव्हती.

स्वमत/अभिव्यक्ती 'पैसा हे साधन आहे, साध्य नव्हे', हे विधान पाठाधारे तुमच्या शब्दांत स्पष्ट करा. किंवा

(4)

इथे माणूस 'दिसत्' होता एण 'जानवत' नव्हता. ओठ हालत होते, पण साद पोहोचत नव्हती', या विधानस तुम्हांला कळलेला अर्थ लिहा.

कृती १.आ) खालील उताऱ्याच्या आधारे सूचनेनुसार कृती करा.

१) रेकॉर्डिंग हे उत्तर येईल असा प्रश्न तयार करा.

(3)

२) उषाविहनींच्या रूपातील निशा गाडीतून खाली उतरल्यावर काय घडले ?

नाट्यगृहात काय कुजबुजल झाली.

२) कारणे लिहा. १) निशाने चेहऱ्यावर प्रौढपणा आणण्याचा प्रयत्न केला कारण

(7)

२) महिला प्रेक्षकांत उपेक्षभंगाची एक जोरकस लाट आली, कारण

शिवाजी मंदिराच्या मागच्या पार्किंग स्पेसमध्ये गाडी थांबली. उषावहिनींच्या रूपात निशा खाली उतरली गात्र, स्टेजकडे जाणाऱ्या जिन्यावरून लोकांची धावपळ उडाली. त्याच्यातच, विहिनी, सेट लाईट, माईक ओ.के. करता?'. 'वहिनी, मेकअपला बसा', 'वहिनी, भाग घेणाऱ्या सर्व बायका आलयात, बर्का !' असा चारी बाजूंनी कललोळ उसळला.

निशाने चेहऱ्यावर प्रौद्धपणा आणण्याचा प्रयत्न केला आणि उपावहिनींच्या भूभिकेत स्वतःला सराईतपणे झोकून दिलं. सुदैवाने उषाबरोबर ती दोन-तीन वेला टीव्ही सेंटरवर रेकॉर्डिंग पाहायला गेलेली होती. त्यामुळे उषाच्या सहकान्यांशी तिची चांगली ओळख होती. अर्थात तेव्हा ती उषावहिनींची बहीण होती. आज मात्र उषावहिनीच्या थाटात तिने भराभर सूत्रं हलवायला सुरुवात केली. ि विदेका वर्षाने माईक हातात घेतला, "रिसेकहो !
'विहिनींचा सल्ला' ह्या कार्यक्रमाचा आजचा शेवटचा प्रयोग'. ह्या वेळी प्रथमच हा कार्यक्रम दूरदर्शन केंद्राच्या बाहेर शिवाजी मंदिर ह्या लोकप्रिय नाट्यगृहात साजरा होतो आहे.
आणखीही एक प्रयोग आज आम्ही प्रथमच करत आहोत. ह्या कार्यक्रमाच्या शेवटची दहा मिनिटं प्रेक्षकांना आणखीही एक प्रयोग आज आम्ही प्रथमच करत आहोत. ह्या कार्यक्रमाच्या शेवटची दहा मिनिटं प्रेक्षकांना वहिनींशी फोनवरून थेट संपर्क साधता येईल. तर 'मैत्रिणींना वहिनींचा सल्ला !" हा आजचा शेवटचा कार्यक्रम." निवेदिकेचं शेवटचं वाक्य संपर्ल अणि उषावहिनींनी रंगमंचावर प्रवेश केला. प्रेक्षकांनी टाळ्या वाजवून त्यांचे स्वागत केलं पण त्या वेळी महिला प्रेक्षकांन अपेक्षाभंगाची एक जोरकस लाट पसरली. "विहिनींचा सल्ला' दरवेळी आवर्जून पाहिला जायचा, त्यांचं एक प्रमुख कारण उषावहिनींनी नेसलेली साड़ी ! वेस वर्षामधल्या प्रत्येक कार्यक्रमानंतर उषावहिनींच्या साडीवर चर्चा व्हायची आणि अगदी तश्शीच साड़ी खरेदी करायला ज्ञायकांच्या शोधयात्रा निघायच्या. आजचा शेवटचा कार्यक्रम ! म्हणजे उषावहिनी त्याच; पण तरीही त्या तसातील, की बायकांनी जन्मभर लक्षात ठेवावी! तर आज उलटाच प्रकार ! उषाविहिनी त्याच; पण तरीही त्या त्याच नसाव्यात असा काहीतरी व्यक्तित्वातला बदल ! साडी तर अगदीच साधीशी, सर्वसाधारण काठापदराची, मळखाऊ रंगाची सुती! कोणीतरी कुजबुजली, "शी, ही कुसली साडी ?"

स्वमत/अभिव्यक्ती (५) (३) 'साडी' हा स्त्रियांचा अत्यंत जिव्हाळ्याचा विषय आहे. किंवा निशा ने आपली वहिनींची भूमिका कशा प्रकारे निभवली तुमच्या

कृती २.अ) खालील कवितेच्या आधारे सूचनेनुसार कृती करा. १) कृती कृरा. "शब्द " या कृवितेच्या कवीचे नाव...

- २) कवीच्या जीवनातील 'शब्दांची' भूमिका-
- ३) (अ) बिकट संकटांना कबीने म्हटले-

(8)

- (१) पोटाशी घेणारे शब्द.
- (२) निरुत्तर निखारे.
- (३) धावून आलेले शब्द.
- (आ) शब्दांचा उजेड म्हणजे-
- (१) शब्दांचे मार्गदर्शन.
- (२) शब्दांची मदत.
- (३) शब्दांचा हल्ला.
- (इ) चिड्रुन सांडणारे ऊन म्हणजे-
- (१) कठीण प्रसंग.
- (२) झाडाची सावली.
- (३) तापदायक प्रसंग.

आकान्ताने हाका घातल्या माझ्या तेव्हा तेव्हा शब्दच धावून आले, माझ्या निरुत्तर निखान्यांना माउलीने घ्यावे तसे पोटाशी घेतले.

डोळ्यांपुढे अंधारून आले तेव्हा शब्दांच्याच उजेडाने हात दिला, एखादी आठवण आग घेऊन धावली ब तेव्हाही शब्दांनीच हल्ला झेलला...

चिडून चिडून सांडत होते ऊन तेव्हाही शब्दांनीच सावली धरली, दिवसाही दाटायचा अंधार तेव्हा शब्दांनीच हातात बिजली दिली. जगू न देणारे काही विसरायचे होते तेव्हाही शब्दांनीच तोल सावरला, मरणाच्या धारेत सापडलो तेव्हा शब्दांनीच माझ्याकडे किनारा सरकवला.

४) स्वमत/अभिव्यक्ती 'मानवी जीवनातील शब्दांचे अनन्यसाधारण महत्त्व' तुमच्या शब्दांत लिहा. (५)

आ) पुढील काव्यपंतिचा अर्थ लिहा तव्हाताच्या नाजुक रेषा (४) कुणि वाचाव्या,कुणी पुसाव्या; तांबुस निर्मल नखांवरी अन् युभ चांदण्या कुणि गोंदाव्या!

कृती ३ अ) खालील उता-याच्या आधारे सूचनेनुसार कृती करा : (अ) भरतमुनींची दोन वैशिष्ट्ये (२)

(आ) नाटक आणि अभिनेता यांतील संबंध,

इ) नाटकाच्या प्रयोगाची सफलता अवलंबून असणारे घटक. (२)

नाटक म्हणंजे

लेखकाने लिहिलेले नाटक हे कलाकारांनी सादर करायचे असते. चित्र किंवा शिल्प हे घडताच दिसू लागते पण नाटक हे प्रत्येक देली करून दाखवावे लागते. नाटक हे हक्-श्राव्य असल्याने ते लिहिणारे, त्याचा प्रयोग करणारे अश सगळ्यांच्या समन्वयावर आणि सहकार्यावर नाटकाच्या प्रयोगाची सफलता अवलंबून असते. नाटक हा कथा, कादंबरी, कविता याप्रमाण एक साहित्यप्रकार आहे. यामध्ये अभिनेता किंवा अभिनेत्री अभिनय करत असतात. लेखकाने लिहिलेले संवाद अभिनेत्यांमार्फत प्रेक्षकांपर्यंत पोहोचवले जातात. मुळात नाटक हा 'हक्-श्राव्य' साहित्यप्रकार आहे. ते ऐकता, पाहता व वाचता येते. नाट्यवाचनातून अन्य साहित्यप्रकारांप्रमाणे आपल्याला नाटकाचा आनंद घेता येतो. नाटक रंगमंचावर सादर करता येते.

भारतात प्राचीन काळापासून नाट्यकला अस्तित्वात होती. भरतमुनी यांना 'भारतीय नाट्यकलेचे 'जनक' असे म्हणतात. नाटकाविषयी सखोल माहिती करून देणारा 'नाट्यशारत्न' हा ग्रंथ त्यांनी लिहिला. त्यांच्या मते 'नाटक हे मानवी जीवनातील निरनिराळ्या अवस्थांचे, घटनांचे प्रसंगांचे, त्यांतील वेगवेगळ्या भावभावनांचे, वृत्ती-प्रवृत्तीचे व लोकळावहारांचे अनुकरण करणारे चित्रण आहे.!

'मानवी जीवनात अवतीशोवती घडणाऱ्या अनेक नाट्यमय प्रसंगांतून, घटनांमधून जाणवणाऱ्या माणसांतील गुण-अवगुणांमधून त्यांच्यातील भावनांची आंदोलने, वास्तवाधारित परंतु काल्पनिक कथानकात गुंफून ते उत्तम संवादलेखनातून, दिग्दर्शकाच्या मार्गदर्शनाखाली कलाकारांच्या अभिनयाद्वारे, तंत्रज्ञानाच्या साहाय्याने रंगमंचावर प्रेक्षकांसमोर सादर करणे म्हणजे 'नाटक' होय. 'नाटक हा लेखक, दिग्दर्शक, कलाकार, तंत्रज्ञ यांच्या साहाय्याने रंगभूमीवर सादर होणारा आणि त्याचप्रमाणे नाट्यगृहात समूहाने एकत्रितरीत्या आस्वाद घेता येईल असा कलाप्रकार आहे. नाटक हे जीवनाचे चित्र असते आणि ते कलाकारांच्या माध्यमातून सादर केले जाते. डोळ्यांनी पाहायचे आणि कानांनी ऐकायचे म्हणून ही हक-श्राव्य कला आहे. नाटक हे सांधिक कार्य आहे.

२) 'नाटक' हा वाङ्मयप्रकार इतर वाङ्मय प्रकारांपेक्षा वेगळा आहे हे विधान तुमच्या शब्दांत ०६ ते ०८ ओळीत सोदाहरण साष्ट्र करा. किंवा

'नाटक म्हणजे सांघिक कलाविष्कार आहे' या विधानासंबंधी तुमचे मत ०६ ते ०८ ओळींत सोदाहरण स्पष्ट करा.

आ) खालील कृती सोडवा. (६)

१) कृष्णराव कोंबड्यांच्या गाडीत बसायला तयार आले सविस्तर लिहा.

२) कृष्णराव यांच्या सत्काराचे ख्रह्मप

कृती ४ अ) पुढील कृती सोडवा. (30) १) मुद्रितशोधनातील नजरचुकीने राहिलेली चूक अथाचा अनर्थ करते', या विधानाची सत्यता स्पष्ट कर २) मुद्रितशोधन व व्याकरण यांचा सहसंबंध सविस्तर लिहा. आ) खालील खुणांचा अर्थ स्पष्ट करा. खुणा = कृती ५ अ) व्याकरण सोडवा १) खालील कृती सोडवा व काळाचे नाव लिहा (कंसातील क्रियापदांचे योग्य रूप वापरा). १. हसणे हा मनुष्य स्वभाव.....(असणे) २. विकलांनी आरोपीला आपली बाजू मांडू..... (देणे) ३. मी यावर्षी काश्मीर सहलीला.....(जाणे) २) पारिभाषिक शब्दाचा अर्थ लिहा. (3) ?) Verification -----१. पडताळणी २. शोध ३. वैधता R) Felicication -----१. प्रतिष्ठा २. गौरव ३. संचिका 3) Draft -----१. मसुदा २. रिक्त पद ३. संचालक 3) इंग्रजी म्हणी चा अर्थ मराठीत लिहा (7) No pains, no gains १) नवी लगोरी नवा खेळ २) नवी विटी नवे राज्य

- ३) कष्टाविण फळ नाही
- ?. Might is right
- १) एकी हेच बळ
- २) बळी तो कान पिळी
- ३) जुने ते सोने
- ४) आभाळाकडे डोडें ठावजे या वादप्रचाराचा अर्थ खालील पर्यायांतून ओळखून लिहा आणि वादयात उपग्रीम करां.
- ९) ढगाकडे पाहणे.
- २) पावसाची दाट पाहणे.
- ३) आकाश न्याहाळणे.
- ४) आभाळ पाहणे

कृती ५. (आ) पुढीलपैकी कोणत्याही एका विषयावर सुमारे २०० ते २५० शब्दांत निबंध लिहा (१) मी अनुभवलेला अपधात

- (२) माझा आवडता शिक्षक
- (३) पुस्तकाचे मनोगत
- (४) परीक्षा नसती तर, तर...
- (५) युग तंत्रज्ञानाचे.

हिंदी कृति पत्रिका (ग्यारहवीं)

समय: ३: ०० घंटे

कुल अंक ८०

कृति पत्रिका के लिए सूचनाएँ :

- 1. सूचना के अनुसार गद्य, पद्य, विशेष अध्ययन तथा व्यावहारिक हिंदी की कृतियों में आवश्यकता के अनुसार आकृतियों में ही उत्तर लिखना अपेक्षित है।
- 2. सभी आकृतियों के लिए पेन का ही उपयोग कीजिए।
- 3. सभी आकृतियों में उत्तर पेन से ही लिखना आवश्यक है।
- 4. व्याकरण विभाग में पूछी गई कृतियों के उत्तरों के लिए आकृतियों की आवश्यकता नहीं है।

विभाग - १. गद्य (अंक-२०)

कृति १ (अ)निम्नलिखित गद्यांश पढ़कर दी गई सूचनाओं के अनुसार कृतियाँ पूर्ण कीजिए:

(年)

उन दोनों आदिमयों में से प्रमुख ने विस्मय से और भय से कहा "हम सब जहाँ हैं वहीं तो वन है। "बबूल ने अपने काँटे खड़े करके कहा, "बको मत, वह सेमर है, वह सिरस है, वह साल है, वह घास है, वह हमारे सिंहराज हैं, वह पानी है, वह धरती है। तुम जिनकी छाँह में हो, वह हमारे बड़ दादा हैं। तब तुम्हारा वन कहाँ है ? दिखाते क्यों नहीं ? तुम हमको धोखा नहीं दे सकते। "प्रमुख पुरुष ने कहा, "यह सब कुछ ही वन है। "इसपर गुस्से में भरे हुए कई जानवरों ने कहा, "बात से बचो नहीं, ठीक बताओ, नहीं तो तुम्हारी खैर नहीं है। "अब आदमी क्या कहें, परिस्थित देखकर वे बेचारे जान से निराश होने लगे। अपनी मानवी बोली (अब तक प्राकृतिक बोली में बोल रहे थे) एक ने कहा, "यार! कह क्यों नहीं देते कि वन नहीं है। देखते नहीं, किनसे पाला पड़ा है! " दूसरे ने कहा, "मुझसे तो कहा नहीं जाएगा। ""तो क्या मरोगे ?

	0	С	0	0
1.आकृ	ात ।	वूण	का	ाजए:

(2)

· · · · · · · · · · · · · · · · · · ·	गद्यांश में आए वृक्षों के नाम	

निम्नलिखित शब्दों के लिए गृद्यांश में आए हुए समानार्थी शब्द लिखिए :

(5)

- (१) क्रोध:- .....
- (२) छल :-....
- (३) उदास:-....
- (४) डर :-....
- २. 'अभयारण्यों की आवश्यकता ' इस विषय पर अपने विचार स्पष्ट कीजिए ?

(7)

(आ) निम्नलिखित गद्यांश पढ़कर दी गई सूचनाओं के अनुसार कृतियाँ पूर्ण कीजिए:

La.

1

एक दिन एक घटना हो गई। मछुवा आ रहा था मछलियाँ पकड़ने। नदी के पास एक छोटा-सा गड्ढा था। उसमें कुछ पानी भरा था। उसी में एक कोने पर, लताओं में, एक छोटी-सी मछली फंस गई थी। वह स्वय किसी तरह पानी में नहीं जा सकती थी। उसने मछुवे को देखा और पूकारकर कहा " मछुवे, मछुवे, जरा इधर तो आ।"मछुवा उसके पास जाकर बोला, "क्या है?"मछली ने कहा- "मैं छोटी मछली है। अभी तैरना अच्छी तरह नहीं जानती। यहाँ कर फँस गई हूँ। मुझको किसी तरह यहाँ से निकालकर पानी तक पहुँचा दे।"मछुवे ने नीचे उतरकर लता से उसको अलग कर दिया। मछली हँसती हुई पानी में तैरने लगी। कुछ दिनों के बाद उस मछली ने उसे फिर पुकारा मछुवे, मछुवे, इधर तो आ। मछुवा उसके पास गया। मछली ने कहा "सुनती हूँ, नदी में खूब पानी है। मुझे नदी में पहुंचा दे। मैं तो तेरी तरह चल नहीं सकती । तू कोई ऐसा उपाय कर कि मैं नदी तक पहुँच जाऊँ। "यह कौन बड़ी बात है।" मछुवे ने यह कहकर एक बर्तन निकाला और उसमें खूब पानी भर दिया। फिर उसने उसी में उस मछली को रखकर नदी तक पहुँचा दिया। मछली नदी में सुरक्षित् पहुँच गुई और आनंद से तैरने लगी। कुछ दिनों के बाद उस मछली ने मछुवे को पुकारकरकहा " मछुवे, तू रोज यहाँ आकर एक घंटा बैठा कर। तैरे आने से मेरा मन बहल जाता है।

१.उत्तर लिखिए:	
१. मछली यहाँ फँसी थी > २. नदी के पास था > ३. मछलियाँ पकड़ने आया था > ४. यहाँ खूब पानी था >	(9)
२. निम्निलिखित शब्दों के विलोम शब्द लिखिए : (१) तैरना > (२) आनंद > (३) हँसना > (४) नीचे >	(7)
(३) 'लालच करना बुरी बात है' इस विषय पर अपने विचार अभिव्यक्त कीजिए ? इ) निम्नलिखित प्रश्नों के उत्तर लगभग ८० से १०० शब्दों में लिखिए :(कोई दो) १) 'महत्वकांक्षा और लोभ' निबंध में निहित मानवीय भावों से संबंधित विचार लिखिए ? २) 'तत्सत' शीर्षक की सार्थकता स्पष्ट कीजिए? ३) 'भारती का सपूत' इस पाठ के आधुर पर भारतेंदु हरिश्चंद्र के कार्यों को स्पष्ट कीजिए ?	(२) (६)
ई) निम्नलिखित प्रत्येक प्रश्न का उत्तर एक वाक्य में लिखिए :(कोई दो) १) रताकर ने भारतेंदु को किस नाम से संबोधित किया ? २) गद्य की द्रुसीटी किसे कहा जाता है ? ३) द्रिन्हीं दो हिंदी कहानीकारों के नाम लिखिए ? ४) 'महत्वकांक्षा और लोभ' किसका निबंध है ?	

कवि

विभाग = २. पद्य (अंक-२०)

कृति२ अ) निम्नलिखित पद्यांश पढ़कर दी गई सूचना के अनुसार कृतियां पूर्ण कीजिए : (६) हे मेरे भारत-नेपाल-श्रीलंका! फीजी-सूरीनाम-पाक-गयाना! साऊथ अफ्रीका, यूके-यूएसए-कनाडा! फ्रांस रेनियन आदि के सहोदर बंधुओ! इस भूमि में तुम सभी की 'स्मृति अंकित है तल तक, कहते हैं 'स्वर्ग' इसे हिंद महासागर का का कल्पना है या सत्य है? प्रिय भाइयो, कल्पना भी हो तो स्वर्ग इसे तुम बना जाओ स्वागत-स्वागत-स्वागत है! (१) लिखिए: (7) इस भूमि पर इनकी स्मृति अंकित है (२) निम्नलिखित शब्दों के वचन बदलकर लिखिए: (7) ३) कठिन ..... २) यादें-..... ४) धरती ..... (3) उपर्युक्त पद्यांश का भावार्थ अपने शब्दों में लिखिए? (7) आ) निम्नलिखित पद्यांश पढ़कर दी गई सूचना के अनुसार कृतियां पूर्ण कीजिए : (६)

दोस्त है तो मेरा कहा भी मान

मुझसे शिकवा भी कर, बुरा भी मान दिल को सबसे बड़ा हरीफ समझ और इस संग को खुदा भी मान मैं कभी सच भी बोल देता हूँ गाहे-गाहे मेरा कहा भी मान याद कर देवताओं के अवतार

3

हम फकीरों का सिलसिला भी मान कानजों की खामोशियाँ भी पढ़ इक-इक हर्फ को सदा भी मान आजमाइश में क्या बिगड़ता है फर्ज कर और मुझे भला भी मान मेरी बातों से कुछ सबक भी ले मेरी बातों का कुछ बुरा भी मान गम से बचने की सोच कुछ तरकीब और इस गम को आसरा भी मान

् उत्तर लिखिए: १ दिल को समझता है	> २) इनका सिलसिला मानना है >	(8)
३) याद दुरुरना है	> ४) इन्हें पढ़ना है >	
२. उचित मिलान कीजिए:	얼마면요 작가 시간 가는 것이 없다고 있다.	(7)
१) हरीफ	सिख	
२) सबक	अक्षर	_
३) गम	খাসু	
४) हर्फ़	दुःखँ	
3. 'जीवन की सर्वोत्तम पूँजी मित्रत	गा है' अपने शब्दों में लि। ^{खु} ए ?	(5)
(इ) निम्नलिखित मुद्दों के आधार	पर 'स्वागत है' कविता का रसास्वाद्दन कीजिए ?	(६)
१) रचनाकार का नाम २) पसंद की पंक्तियाँ		
3) पसंद आने के कारण		
४) कविता की केन्द्रीय क ५) रस और अलंकार	ल्पन ~~ा~~	
५) रस आर अलकार		

अथवा

'सहर्ष स्वीकारा है' कविता का रसास्वादन कीजिए?

- (ई) निम्नलिखित प्रत्येक प्रश्न का केवल एक वाक्य में उत्तर लिखिए (कोई दो)
  - १) ग़ज़ल किस भाषा का शब्द है ?
  - २) श्याम दानिश्वर जी की दो रचनाओं के नाम बताईए?
  - ३) 'सहर्ष स्वीकारा है' कविता के रचयिता हैं ?
  - ४) राहत इन्दोरी जी के ग़ज़लों की विशेषताएँ लिखिए?

विभाग-३. विशेष अध्ययन (अंक-१०)

कृति ३.(अ) निम्नलिखित गद्यांश पढ़कर दी गई सूचनाओं के अनुसार कृतियां पूर्ण कीजिए : हमारे देश में ब्लंड की रोजाना बहुत जरूरत पड़ती है। सड़कों पर एक्सीडेंट के बाद, हॉस्पिटल में अऑपरेशन के दौरान, और डेंग्यू, मलेरिया जैसी कई तरह की गंभीर बीमारियों में ब्लंड की सख्त जरूरत पड़ती है। मरीज के रिश्तेदार ब्लंड के लिए यहाँ वहाँ दौड़ते भागते हैं, पर वक्त पर ब्लंड का मिलना बहुत मुश्किल होता है। हिंदुस्तान में हर एक घंटे में प्रसव के दौरान तीन मौतें होती हैं, इसका सबसे बड़ा कारण है वक्त पर खून का ना मिलना। ऑपरेशन के दौरान खुन की सबसे ज्यादा जरूरत पड़ती है। क्या ये जरूरतें पूरी हो पाती हैं? क्या ये जरूरतें ब्लड बैंक पुरी कर पा रही है? हमारे समाज में रक्तदान करने वाले लोग कम क्यों हैं?क्या ब्लड डोनेट करना सिर्फ आर्मी , सीआरपीएफ के जवानों और कॉलेज के स्टूडेंट्स का ही काम है ? हमारे समाज में ब्लड ना देने के बहुत-से विचित्र कारण होते हैं।

कट-टू-कट्स

अभिनेता-१: बीमारी, एचआईवी, ब्लड कैंसर ना बाबा ना, मैं खुन नहीं दुंगा।

अभिनेता-२: (पुशअप्स मारते हुए) इतनी मुश्किल से तो जिम में जाकर बॉडी बनाई है, अब खून दे दूँगा तो मेरी बॉडी कम नहीं हो जाएगी। अभिनेता-३: हम खानदानी लोग हैं, हमारी रगों में शाही खून दौड़ता है। अब ऐसे कैसे किसी ऐरे-गैरे नत्यू खैरे को दे दें अपना खानदानी खन...।

अभि अि

ानेता-५: तू तो त	इकी है। तेरा हिमोग्लोबिन तो पहले से ही कम है, तू कैसे खून दे सकती	ह?
 आकृति पूर्ण 	कीजिए:	(7)
	गद्यांश में उल्लेखित बीमारियों के नाम	
२. कारण लिखि	वेए :	(२)
खून	न देने के कारण –	
٧)	3)	
?)	Υ)	
३. 'रक्तदान स	र्विश्रेष्ठ दान है' इस मंतव्य को स्पष्ट कीजिए :	(9)
(आ) निम्नलिखि	त प्रश्नों में से किसी एक प्रश्न का उत्तर लगभग ८० से १०० शब्दों में लिखिए	ए : (४)

- १) 'नुक्कड़ नाटक' टिप्पण लिखिए ?
- २) 'रक्तदान करना हमारा दायित्व है' स्पष्ट करें ?

विभाग ४. व्यावहारिक हिंदी, अपिटेत गद्यांश एवं पारिभाषित शब्दावली (अंक-२०)

कृति ४ अ) निम्नितिखित का उत्तर लगभग १०० से १२० शब्दों में लिखिए : (६) 'ई-अध्ययन: नयी दृष्टि' पाठ के आधार पर विद्यार्थी जीवन में कंप्यूटर का महत्व स्पष्ट कीजिए ? अथवा

निम्नलिखित गद्यांश दः पढकर सूचना के अनुसार कृतियां पूर्ण कीजिए :

अनुरागः आर. जे. को अपने कान, आँखें निरतर खुली रखने की जरूरत है। उसे जिस भाषा में बोलना है, उस भाषाको ज्यादा-से-ज्यादा सुनना होगा, उस भाषा का साहित्य पढ़नों होगा, रोज समाचारपत्र पढ़ने होंगे, इसके साथ ही अपने क्षेत्र का सास्कृतिक, भौगोलिक तथा ऐतिहासिक ज्ञान होना भी जरूरी है। उसे देश-विदेश की जानकारी रखनी होगी। इसके साथ ही अपनी एक भाषा शैली तैयार करनी होगी, अपने उच्चारण पर ध्यान देनों होगा। भाषा के आरोह-अवरोह का ज्ञान बढ़ाना होगा। एक बढ़िया आर. जे बनने की कोशिश हरदम जारी रखनी होगी क्योंकि कुलाकार कभी तृप्त, संतुष्ट नहीं होता से विशिष्ट लोगों के विशेष अवरार पर साक्षात्कार लेते हुए कार्यक्रम की प्रस्तुति करनी पड़ती है। इसलिए साक्षात्कार लेने की कुशलता उसमें होनी चाहिए।कभी-कभी श्रोता के प्रश्नों का निराकरण आर जे को करना पड़ता है, यह तभी संभव है जब उनके प्रश्नों के उत्तरों का ज्ञान उसके पास हो। कई बार श्रोता अपनी जिंदगी से निराश होकर आर. जे को फोन करते हैं, तब उन्हें प्रोत्साहित करने के लिए आर जे, का अपना मनोविश्लेषणात्मक अध्ययन उपयोगी होता है। कई बार परीक्षाओं के पहले मुझे विद्यार्थियों के फोन आते हैं, कहते हैं "कल से परीक्षा शुरू हो रही है और मुझे बहुत टेंशन हो रहा है। लगता है कि मैंने जो पढ़ा है, मुझे ऐन मौके पर याद नहीं आएगा, मैं क्या करूँ ? मेरी समझ में नहीं आ रहा है।" ऐसी स्थिति में मैं उनका मनोबल बढ़ाने का काम करता हूँ और कहता हूं, "आपके मन में आने वाले विचार बहुत स्वाभाविक हैं। इस प्रकार के विचार आपको स्ट्रेस के कारण आते हैं। आप निश्चित रहिए। परीक्षा के दौरान आपको अपनी की हुई पढ़ाई पाद आएगी। आप विचलित न हों मेहनत करते रहिए, आप जरूर परीक्षा में सफल होंगे

(१) संजाल पूर्ण की:जिए :

	आर. जे. को यह करना होगा	
२) उपसर्ग शब्द बनाकर लिखिए :		(7)
१) कामयाब>	गन> <u> </u>	

.४) न्याय>.....

(३) सामाजिक सजगता निर्माण करने में आर. जे. का योगदान अपने शब्दों में लिखिए ?

(7)

- १) 'ई-ग्रंथालय' की जानकारी लिखिए?
- २) 'आर. जे.' बनने के लिए आवश्यक गुण लिखिए ?

अथवा

सही विकल्प चुनकर रिक्त स्थानों की पूर्ति कीजिए:

- १) रेडिओ का क्षेत्र कभी समाप्त न होने वाला ....माध्यम है .
  - ।. संचार
- III) जन-मन
- !! जनजीवन
- IV) जनसंचार
- २) ई-अध्ययन हमारे लिए ..... साबित हुआ है.
  - ।. शाप
- III) अभिशाप
- ॥. वरदान
- IV) परिवर्तन
- ३) इंटरनेट .....का एक विशाल भण्डार है.
  - सूचना एवं तकनीक III) सूचना एवं जानकारी
  - जानकारी एवं तकनीक IV) इन में से कोई नहीं
- ४) रेडिओ ..... माध्यम बन गया.
- III. इन्फोटेंमेन्ट
- III) समाचार माध्यम
- IV. ज्ञान का
- IV) इन में से कोई नहीं

(इ) निम्नलिखित अपठित गद्यांश पढ़कर सूचना के अनुसार कृतियाँ पूर्ण कीजिए :

(६)

'एस. एस. अकोला' जहाज पर सवार होकर भीमराव आंबेडकर 21 जुलाई, 1913 को अमेरिका पहुँचे। पहले न्यूयार्क और वहाँ से कोलम्बिया यूनिवर्सिटी में दाखिल हुए। वहाँ छात्रालय में एक सप्ताह ठहरकर काला पालिटन क्लब में जाकर रहने लगे। उनके अध्ययन के प्रमुख विषय में अर्थशास्त्र प्रमुख विषय था और साथ में सामाजिक विज्ञान, मानववंश विज्ञान और दर्शन शास्त्र। ये विषय लेकर भीमराव आंबेडकर एम.ए. का अध्ययन करने में जट गए। भारत में उस समय तो अवर्णों के साथ बहुत ही बुरा व्यवहार होता था। आज भी वह कहाँ सुधरा है? ऐसे दमघोटू वातावरण से एकदम नई दुनिया के स्वंतत्र वातावरण में, मानव समानता की ताजा हवा में भीमराव के पहुँचने पर उन्हें कितना आनंद जान पड़ा होगा, इसका कोई बयान नहीं हो सकता। अंबेडकर के मन में सिर्फ एक आदर्श था - उच्च अध्ययन करना। एकाग्र होकर वे दिन में सोलह से अठारह घंटे बराबर किताबें पढ़ते। नोट्स लेते रहते। हर विषय की तह तक जाने की उनकी आदत थी। उसके लिए वे न्यूयार्क की अलग-अलग लाइब्रेरियों के चक्कर काटते। कोलंबिया यूनिवर्सिटी में इकॉनोमिक्स (अर्थशास्त्र) के प्रोफेसर सेलिग्मन भीमराव की प्रतिभा से बहुत अधिक प्रभावित थे। वे ही युवा भीमराव को ज्ञान के अन्वेषण में दिशा दर्शक का काम करते थे। भीमराव आंबेडकर के अध्ययन का विषय था - 'प्राचीन भारत में व्यापार।' एम. ए. की उपाधि के लिए वे सामग्री जुटा रहे थे। 1915 में इस पर उन्हें यह उपाधि कोलम्बिया यूनिवर्सिटी से मिली। इसके लिए उन्होंने बड़ी किताबें जमा की। किताबें खरीदने का उनको बड़ा शौक था, पर जेंब में पैसे नहीं थे। वे पुरानी पुस्तकें खरीदते। उन किताबों की दुकानों के चक्कर काटते। दुर्लभ ग्रंथ वहाँ सस्ते में मिलते। उनके और कोई शौक नहीं थे। मनोरंजन का कोई और ढंग भीमराव को पसंद नहीं था। किताबें पढ़ना और अध्ययन में डूबा रहना, यही उनका एक मात्र शगल था।

1	2	١	आकृति	पर्ण	की	जिए	
	1	,	411 4. 141	4.	100000000000000000000000000000000000000		ä

	डॉ. भीमराव अंबेडकर के अध्ययन के प्रमुख विषय तिखिए	· · · · · · · · · · · · · · · · · · ·	
निम्नलिखित शब्दों के विलोम शब्द	तिखिए:		
१) अच्छा >	३) रात >		
रं) नया >	४) कम >		

- ξ. ELIGIBILITY
- 4. HARD COPY
- **?. STORAGE**
- **&. INTERNET**
- 3. ADMINISTRATION
- **b. SATELLITE**
- 8. GENETICS
- 8. ORBIT

(ई) निम्नलिखित में से किन्हीं चार पारिभाषिक शब्दों के लिए हिंदी शब्द लिखिए?

विभाग- ५ . व्याकरण (अंक-१०)

- कृति ५. (अ) निम्नलिखित वाक्यों का कोष्ठक में दी गई सूचनाओं के अनुसार काल परिवर्तन कीजिए (कोई दो) : (२)
  - अ) मछुवा नदी के तट पर पहुंचा। (सामान्य वर्तमान काल) -
  - आ) बबन उसे सलाग करता है ! (पूर्ण भूतकाल) -
  - इ) आप सबको जीत सकते हैं । (सामान्य भविष्यकाल) -
  - ई) एक बड़े पेड़ की छाँह में उन्होंने वास किया। (अपूर्ण वर्तमान काल) -

(आ) निम्नलिखित पंक्तियों में उद्धृत अलंकारों के नाम पहचानकर लिखिए (कोई दो):

- ा) चारु चंद्र की चंचल किरणें, खेल रही थीं जल-थल में ।
- ॥) कनक-कनक ते सौ गुनी, मादकता अधिकाय । इहिं खाए बौराय नर, उहि पाए बौराय ।
- ॥।) रहिमन पानी राखिए, बिन पानी सब सून । पानी गए न ऊबरे, मोती मानुस चून ।।
- IV) तीन बेर खातीं, ते वे तीन बेर खाती हैं।

(इ) निम्नलिरि	वेत पंक्तियों में उधृत रस पहचान कर उसका नाम लिखिए (कोई दो) :	(२)
।) मै	ऐसा शूर बीर हूँ, पापड़ तोड़ सकता हूँ । अगर गुस्सा आ जाए तो कागज मरोड़ सकता हूँ ।।	
II) z	जसोदा हरि पालनैं झुलावै । हलरावे दुलराइ मल्हावै, जोइ सोइ कछु गावै ।।	
III)	बुंदेले हरबोलों के गुँह हमने सुनी कहानी थी । खूब लड़ी मर्दानी, वह तो झाँसीवाली रानी थी ।	
IV)	अबला जीवन हाय ! तुम्हारी यही कहानी, आँचल में है दूध और आँखों में पानी ।	
(ई) निम्नलिरि	वेत मुहावरों के अर्थ लिखकर उचित वाक्यों में प्रयोग कीजिए (कोई दो) :	(२
।) न	ाम कमाना III) दो टुक जवाब देना -	
Ⅱ) ₹	हाथ पैर मारना IV) हौसला बुलंद होना -	
(उ) निम्नलिरि	खेत वाक्यों को शुद्ध करके वाक्यों को फिर से लिखिए (कोई दो) :	(२
I) II) III) IV)	उसे तो मछुवे पर दया करना चाहिए था। उसे तुम्हारे शक्ती पर विश्वास हो गया। वह निर्भीक व्यक्ती देश में सुधार करता घूमता था। मल्लिका ने देखी तो आँखे फटी रह गया।	

XI Science

II Terminal Exam Feb/March: 2024 SUB: INFORMATION TECHNOLOGY MARKS: 80

Q.1) Fill in the blank	[10 M]
1)text formatting tag is used to underline text.	
2) URL stands for	
3) attribute sets the background colour in a web page. 4) link on a web page shows blue colour.	
4) link on a web page shows blue colour.	
5) keyword is used for declaring variable in java Script.	
6) Stealing of codes/programs and selling it for profit is called as	
7) are the non-executable part of a program.	
8)loop has three parts.	
9) This logical structure of database is known as a	
10) tag is used to create multiline text box.	
Q.2) State True or False	[10 M]
1) The _{tag put content little lower than the line on web page.}	[10 111]
2) Cellpadding gives spaces between cellborder and content.	
3) GET is default method of sending data.	
4) Boolean data type return only two values.	
5) IT Act 2000 is a legal frame work for cyber related crimes.	
6) Java Script is a case insensitive language	
7) To define the type of script language type attribute is used.	
8) Html is user friendly we'o based language.	
9) Integer data type supports number with fractional part.	
10) alert() gives a pop up message box with textbox.	
Q.3) Answer the any 50% the following	[10 M]
1) What is Database?	[10 [41]
2) Define Phishing, Plagiarism.	
3) What is scripting language?	
4) Explain conditional statement in javascript?	
5) Write about unary and binary operators used in JavaScript?	
6) Define ethics and moral?	
Q.4) Answer the any 4of the following	[20 M]
1) Write Advantages of RDBMS.	[20 M]
2) Write note on cyber stalking, cracking.	
3) What is variable; write the rules for naming variable.	
4) Write about cyber security and safety.	
5) Explain relational operators used in JavaScript.	
6) Explain attributes of <form>.</form>	

Q.5) Write short note on any 2

[10 M]

- 1) Explain Data types used in DBMS.
- 2) Write note on built in functions in javascript.
- 3) Write note on cyber crime.
- 4) Write note on cyber Law.

Q.5) Write Html code for the following.

[20 M]

- 1) Write html program to create form and accept Name, DOB, Mobile number, City and Gender from user.
- 2) Write html code to sesign following table.

Emp Code	Name	Designation	Address
101	Rohan	Accountant	Khar
102	Ashna	Receptionist	Santacruz
103	Ruhi	Developer	Bandra

- 3) Write javascript code to print 1 to 10 numbers in reverse order.
- 4) Write Javascript code to check entered number is even or odd.

......THE END.....

Q.4 Attempt any Two of the following.

[10]

- i) Write a note on Alternator. Explain using diagram and waveform.
- ii) Write a note on Non Sinusoidal waveforms. Draw diagrams. Write uses.
- iii) What are drawbacks in simple multirange milliameters? How can you overcome it. Explain that meter with diagram.

Q.5 Attempt any Two of the following.

[10]

- i) Compare AC with DC type of Electricity
- ii) A PMMC meter carries maximum current 15 mA when a P.D. of $\,0.75\,V$ is applied across it. How will you convert into voltmeter for measuring 150 Volts and 250 Volts?
- iii) A MCG having Ifsd current of 5mA and meter resistance of 40 ohms. Convert it to read upto 100 mA and 1000 mA.

ANNUAL EXAM OF FYJC (HSVC) FEBRUARY 2024 ET I (BASIC ELECTRICITY)

MM: 80. TIME: 3 HOURS

NOTE: ALL QUESTIONS ARE COMPULSORY

Q.1 A) FILL IN THE BLANKS WIT GIVEN OPTIONS.	H APPROPRIATE WORDS FROM THE (5M)
resistance (equal / double) b. When a Multi meter is used as meter. (series / shunt) c. The average value of current over the contract of t	opposite phases each other (cancel/ add)
Q.1) B. MATCH THE COLUMN.	(5M)
A. 1. Multi meter 2. RMS value equals to 3. Unit of magnetic flux 4. Heating effect for DC and AC 5. Unit of electrical field strength	
Q.1) C. STATE TRUE OR FALSE.	(5M)
4. The ratio of RMS value to average 5. A PMMC instrument is a linear re	rns It circuit, the impedance equals to the resistance. ge value of AC is known as form factor eading AC device
Q.1) D. Draw the neat labelled diag	aram of the PMMC mechanism. (5M)

Q.2) ANSWER ANY 6 QUESTIONS. (5M each)

- a. Draw the diagram of nonsinusoidal waveforms.
- b. State the Flemmings right hand rule and Lens's law of electromagnetic induction
- c. Write a short note on AC.
- d. Explain conversion of PMMC mechanism into DC ammeter.
- e. Draw the diagram of multi range ammeter.
- f. State the characteristics of AC wave
- g. What do you mean by solenoid.
- h. Draw a neat labeled diagram of a multimeter.

Q.3) ANSWER ANY 6 QUESTIONS. (5M each)

- a. Draw the diagram to show magnetic poles of a solenoid.
- b. What is an electromagnet?
- c. State the characteristics of AC waveform.
- d. Explain inductive reactance and capacitive reactance
- e. Derive the equation for equivalent capacitance in series.
- f. What are the characteristics of parallel reacsonance.
- g. State factors affecting the inductance of a coil.
- h. What is voltmeter sensitivity?

ANNUAL EXAM OF FYJC (HSVC) FEBRUARY 2024 ET II (BASIC ELECTRONICS)

MM: 80. TIME: 3 HOURS

NOTE: ALL QUESTIONS ARE COMPULSORY

		KS WITH APPROPRIATE WORD	S FROM THE			
GIVE	EN.		(5 M)			
a.	The emitter resistor byp stabilizes)	passed by a capacitor the Q poi	nt. (stabilizes / not			
b.	b. The DC isolation point is provided by coupling. (transformer/ direct)					
C.	c. The phase shift oscillator circuit generally consists of RC sections. (3/4)					
d.	In a oscillator a t	apped coil is used. (Hartley/ Colpitts	)			
e.	The minimum current re	equired to keep SCR in ON State is _	current. (			
	Holding/ firing)					
Q.1) B. MATCH THE COLUMN. (5M)						
	A.	В				
1.	Diac	a. consists of two SCR's				
2.	Triac	b .removes distortion				
3.	Negative feedback	c. Bidirectional diode				
4.	Push Pull amplifier	d converts DC signal to AC signal				
5.	Oscillator	e .increases stability of gain				
Q.1)	C. STATE TRUE OR F	ALSE.	(5M)			
1.	SCR is turned on by giv	ing appropriate gate current.				
2.	2. Principle of UJT oscillators is positive resistance.					
3.	3. FET and UJT are bipolar transistors.					
4.	4. DC isolation is provided by direct coupling.					
5.	5. The input and output signals of a CE amplifier are always out of phase.					
Q.1) I	D. Draw a neat diagra	m of RC coupled amplifier.	(5M)			

Q.2) ANSWER ANY 6 QUESTIONS (5M each)

- a. State the importance of differential amplifier.
- b. Compare amplifiers and oscillators
- c. With a neat diagram explain the working of Hartley oscillator.
- d. Draw the block diagram of oscillators.
- e. Explain the structure and equivalent circuit of UJT
- f. State the different types of FET.
- g. Draw the transistor equivalent of SCR.
- h. What do you mean by a thyristor. State the different types.

Q.3) ANSWER ANY 6 QUESTIONS (5M each)

- a. What is the principle of MOSFET?
- b. What is distortion in transistors?
- c. Draw a neat diagram of a direct coupled amplifier.
- d. Draw the symbols of N channel FET and P channel FET.
- e. Draw the symbols of DIAC & TRIAC.
- f. What are the different types of feedback?
- g. State the various uses of oscillators.
- h. Draw the diagram of differential amplifier.

ANNUAL EXAM OF FYJC (HSVC) FEBRUARY 2024 ET III (DIGITAL ELECTRONICS)

MM: 80. TIME: 3 HOURS

NOTE: ALL QUESTIONS ARE COMPULSORY

1) FILL IN THE BLAN	KS WITH APPROPRIATE WORD AND REWRITE THE	SENTENCE. (5M)
/ JK master slav b. In a D flip flop _ c. A is a d. Shift register be	pasic building blocks of sequential logic circuits. (logic gaste) input is called synchronous input. (Clear / D) group of flip flop that can store a binary number. (Registlongs to the class of logic circuit. (Sequential / not a memory cell in a digital system. (Flip flop /register.)	ster / counter)
Q.1) B. MATCH TH	E COLUMN.	(5M)
A 1. IC 7400 2. IC 7402 3. IC 7404 4. IC 7432 5. IC 7408	B a. OR gate b. NOT gate c. AND gate d. NOR gate e. NAND gate	
b. Derived gates c. The binary number d. Binary number	E OR FALSE. OR gates are basic gates. are constructed using all EX OR gates. mber system use 8 basic characters. r system uses alphanumeric characters. s use two basic characters.	(5M)
2. 1) D. Draw the lo	gic diagram of JK master slave flipflop :	(5M)

Q.2) ANSWER ANY 6 QUESTIONS

(5M each)

- a. Define multivibrator.
- b. Explain the concept of clock.
- c. State the applications of registers.
- d. Draw the diagram of D flip flop.
- e. Name the different types of A to D convertors.
- f. Draw the logic cliagram of decade counter. Give its truth table also.
- g. Draw a 4 bit resistive ladder network

Q.3) ANSWER ANY 6 QUESTIONS.

(5M each)

- a. Draw the logic diagram of RS Flip flop using NOR gates and explain its working.
- b. Draw the different types of registers with block diagram.
- c. What is a register? Name the 4 different types.
- d. Explain the modulus of a counter.
- e. Give symbols of 3 derived gates
- f. What is edge triggering? State its necessity
- g. Explain the working of counter type A/D converters.

ANNUAL EXAMINATION - MARCH 2024

SUBJECT: COMPUTER SCIENCE Time: 3 Hrs.		PAPER I		CLASS: XI MAX. MARKS: 50	
TON	E: 1. All questions are compuls 2. Draw neat diagrams wher 3. Figures to the right indica 4. Use of any type of calcula 5. Due credit will be given for	ever nect te full mator is no	arks allowed	iate comments	
Q. 1.	(A) Select the correct alterna	itive and	l rewrite the followi	ng:	4
i.	The result obtained on binary a) 0001111 b) 001	/ multipl	lication of 1010 * 110 c) 1111100	00 is	-
ii.	What is the name of operator a) sizeof b) or	or?	c) and	d) modulus	
iiï.	Which of the following is a cap a) VAR_1234, b) \$va	orrect id r_name	lentifier in C+-+? c) 7VARNAME	d) 7var_name	
iv.	Visual Basic 6.0 is a tool that a) Real Time b) Gra	t allow y phical U	ou to develop applica ser Interface c) Char	ation inacter User Interface	d) None of thes
(B) A	nswer any two o'f the followin	ıg:			6
a. b. c.	Explain ToolBox in Visual B Write a Program in C++ to fin Explain the different type of O	nd the G	CD and LCM of 45 ang in Networking.	und 65.	
Q. 2. (	(A) Answer any two of the fol	lowing:			6
a. b. c.	Write a Program in C++ to pr Explain the steps involved in Draw a flow chart for calculat	Program	Analysis.	vs and girls in Classi	-00m.
13) Ar	nswer any one of the following	g:			4
a. b.	Explain the rules for declaring Write the code in Visual basic	variable 6.0 for s	s in Visual Basic. topwarch.		

a. Write a Program in C++ to check whether the entered number is Prime or not. b. Write the algorithm for addition of sets of numbers. c. Write code in Visual Basic for Calendar. (B) Answer any one of the following: 4 a. Write the steps for designing a Calculator in Visual Basic. b. Write a Program in C++ to count positive, negative and zero integers in a list of numbers entered by the user. Q. 4. (A) Answer any two of the following: 6 a. Explain Character Sets and Data types in C++ with suitable examples. b. Explain the difference between LAN and WAN in Networking. c. Write a Program in C++ to find roots of Quadratic equation (B) Answer any one of the following: 4 a. Explain the application of Networking with Suitable examples. b. Explain function overloading in C++ with suitable example. Q. 5. Answer any five of the following: 10 a. $(8989)_{10} + (111)_{8} = ($) 16 b. $(26AB)_8 - (171)_{10} = ($ c. $(DAD)_{16} X (111)_2 = ($) 16 d. $(F434)/(6)_8 = ($) 8 e. $(9ACC)_{16} - (101)_{10} = ($) 10 using 1's Complement Method. f. $(1245)_8 - (179)_{10} = ($) 8 using 2's Complement Method.

Q. 3. (A) Answer any two of the following:

ANNUAL EXAMINATION – MARCH 2024

SUBJECT: COMPUTER SCII	ENCE
Time: 3 Hrs.	

PAPER II

CLASS: XI MAX. MARKS: 50

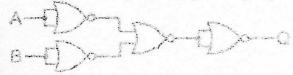
NOTE: 1. All questions are compulsory.

- 2. Draw neat diagrams wherever necessary.
- 3. Figures to the right indicate full marks
- 4. Use of any type of calculator is not allowed
- 5. Due credit will be given for the programs with appropriate comments

O. 1. (A) Select the correct alternative and rewrite the following:

- Active devices can also be used as a) Amplifiers
  - b) Choppers
- c) Converters
- d) Inverters
- ii. Which of these convert electricity to a magnetic field?
  - a) Transistor
- b) Capacitor
- c)Resistor
- d) Inductor

What will be the output of the given logic gate? iii.

- a) NOR
- NAND

- d) OR
- XOR circuits can be constructed using iv.
  - a)AND, OR gates
- b) AND, NOT gates c) OR gate only
- d)AND, NOT and OR gates

(B) Answer any two of the following:

6

- a. Explain types of Transformers.
- b. Explain working of PN Junction Diode when forward biased.
- c. Explain Paper and Mica Capacitors in detail.

Q. 2. (A) Answer any two of the following:

6

- a. Explain the types of Transistors.
- b. Explain SMPS.
- c. How will you construct AND gate using NOR gate? Explain the truth tables.

(B)	An	swer any one of the following:	4 .
	a. b.	Draw the circuit diagram and truth table of Half Adder. Explain different types of Scanners.	
Q.	3. (	A) Answer any two of the following:	6
	a. b. c.	Write a note on Working of Motherboard. Write a short note on types of Modem. Write the symbol, truth table and expressions of OR, AND and Ex-OR Gate.	
(B)	) Aı	nswer any one of the following:	4
	a. b.	Write a note on Color Coding in Resistors. Explain in brief the Control Unit in Computer.	
Q.	4. (	(A) Answer any two of the following:	6
	a. b. c.	What is a RAM? Explain. Explain SDD. Explain Cathode Ray Tube and LED in Monitor.	
(B	) A	nswer any one of the following:	4
	a. b.		
Q	. 5.	Answer any two of the following:	10
	h	Explain different types of Printers. How will you construct OR and NOT gate using NAND gate? Draw and Explain VI characteristics of PN Junction diode.	
	**	******************	

RIZVI COLLEGE OF ARTS, SCIENCE AND COMMERCE, BANDRA WEST XI Science

Annual Examination March -2024

Subject - Biology

Time: 3 Hrs	Max. Marks: 70
	TYACA. IVICATION . / U

General Instructions

- 1. All questions are compulsory.
- 2. Section A contains Q1 of Multiple Choice Questions from i to x carrying 1 mark each and Q2 of Very Short Answer type of questions from i to viii carrying 1 mark each.
- 3. Section B contains Q3 to Q14 of Short Answer type questions carrying 2 marks each.
- 4. Section C contains Q15 to Q26 of Short Answer type questions carrying 3 marks each.
- 5. Section D containsQ27 to Q31 of Long Answer type questions carrying 4 marks each.

SECTION A

Q1. Write the most appropriate option from the options given below.	(10)
i) The label of a herbarium sheet does not carry information on	
a) date of collection b) name of collector c) local names d) height of the plant ii) Seeds are enclosed in division	
a) angiospermae b) gymnospermae c) Thallophyta d) pteridophyta	
111) During division, diploid cells are divided into two haploid cells	
a) mitotic b) first meiotic c) second meiotic d)amitiotic	
is a fluid connective tissue	
a) lymph b) Blood c) cartilage d) bone	
v) The basic unit of DNA is made up of sugar, phosphate and nitrogen base is called	
a)nucleotide b) nucleoside c) saccharide d) amino acid	
vi) Light reaction takes place in	
a) stroma b)granna c) lamella d) ribosomes.	
vii) Exoskeleton of cockroach is made of	
a) chitin b) calcium c) lipid d) protein	
viii)Which of the following is not the function of HCl?	
a) To kill bacteria b) to convert pepsinogen into protein c) sterilization of food d) to convert proteins into peptones	
ix)stone is formed by urea splitting bacteria.	
a) Calcium oxalate b) calcium phosphate c) Struvite d) both a and b	
x)Photosynthetic pigment is present in	
a) granum b) stroma c) mitochondria d) nucleus	

(8)Q2. Answer the following. i. Give the full form of CAM ii. Name the smallest Angiosperm. iii. What are spiracles? iv. What is cell division? v. What is the other name for Kreb's Cyle? vi. What are the different types of muscular tissue? vii. Define herbarium. viii. Draw structure of Glucose molecule. SECTION B (16)Attempt any Eight. O3. Write a note on importance of Botanical garden. O4. Write a note on cellulose. Q5. Differentiate between monocotyledonae and dicotyledonae. Q6. Sketch and label salivary gland of cockroach. Q7. State role of skin in excretion Q8. Draw diagram to show photoexcitation of chlorophyll-a. Q9. State true or false-i. Endocrine glands are called ductless glands. ii. Cockroach belongs to phylum arthropoda. Q10. Mention 3 organelles involved in photorespiration. Q11. Sketch and label the Glycolysis pathway. Q12. Distinguish between Ammonotelism and uricotelism. O13. Write short note on liver. Q14. Write a note on columnar epithelial cells. SECTION C Attempt any Eight. (24)Q15. Give 3 classification of algae. Q16. Match the following.

Sr. no	A	B
1	Fixation of CO ₂	Protection
2	Peristromium	RUBISCO Enzyme
3	Plastidome	Self replication

- Q17. Sketch and label cyclic photophosphorylation.
- Q18. What are monosaccharides? Explain 3 types of monosaccharides.
- Q19. Sketch and label Calvin cycle.
- Q20. Describe male reproductive system of cockroach.
- Q21. How many following energy molecules are produced during the Kreb's cycle a.NADH₂ b. FADH₂ c.ATP
- Q22. Describe the different types of renal failure ans add a note on Haemodialysis.

ii.Where are they found?
iii. What are their functions?
Q24. With the help of well labeled diagram describe attructure of well-
V25. Write a note off skeleigi milecie
Q26. Write the functions of the following cells of aereolar connective tissue. i. fibro blast
ii. mast cells
iii.macrophages

SECTION D

Attempt any Three.

O23, i. What are villi?

(12)

27. A) Name the cell organelle where photosynthesis takes place.

B) Sketch and label the organelle.C) Explain the organelle in detail.

Q28. Classify carbohydrates.

Q29. Draw and describe the structure and function of mouth parts of cockroach.

Q30. With the help of well labeled diagram describe digestive system of man.

Q31. Give characteristics of division Angiosperm in detail. (8 points)

b) Instrumental error

Time: 3 hours

Maximum marks:70

General Instructions:

The question paper is divided into four sections

- 1. Section A is compulsory
- 2. Section A: Q.No. 1 contains ten multiple choice type questions carrying one mark each. Q.No.2 contains eight very short answer type of questions carrying one mark each.
- 3. Section B: Q.No. 3 to Q.No. 14 contains twelve short answer type of questions carrying two marks each.
- 4. Section C: Q.No. 15 to Q.No. 26 contains twelve short answer type of questions carrying three marks each.
- 5. Section D: Q.No. 27 to Q.No. 31 contains five long answer type of questions carrying four marks each.
- 6. Use of log tables is allowed. Use of calculator is not allowed.
- 7. Figures to the right indicate full marks.
- 8. For each MCQ, correct answer must be written along with its alphabet E.g. (i) a. . . / (ii) b . . . / (iii) c . . . / (iv) d. . .
- 9. Physical Constants

a) Random error

- i) Velocity of light in air $c = 3 \times 10^8$ m/s
- ii) $\frac{\mu_0}{4\pi} = 10^{-7} \text{ Wb/Am}$
- iii) Radius of earth = 6400km

iv)
$$\frac{1}{4 \, \mathcal{B} \in 0} = 9 \times 10^{-9} \, \frac{Nm^2}{C^2}$$

v) acceleration due to gravity = 9.8m/s^2

Section A

Q1. Select and	write the most	appropriate answers	
----------------	----------------	---------------------	--

i) The errors which occur due to carelessness of the observer are called

	-,				o, mou	amenda enor
	c) S	Systematic erro	or		d) Pers	onal error
ii)	Ne	wton's second	law of motion enables	to measure		
	a)	Momentum	b) Force	c) Velocity		d) Torque
iii)	Wł	nich of the follo	owing is the most elasti	ic material		
	a)	Steel	b) Copper	c) Rubber	d) Clay	
iv)	Tw	o resistances e	ach of 100Ω are conne	cted in parallel combin	nation th	en the equivalent
	res	istance of the c	combination is			
	a)	10Ω	b) 20Ω	c) 50Ω	d) 75Ω	
v)	Op	tical fibers wor	rk on the principle of			
	a)	Reflection	b) Polarization	c)Total Internal Refle	ection	d) Dispersion
vi)	1N	$= 10^x$ dyne w	here x equals to			
	a)	3	b) 4	c) 5	d) 7	

what i	is the angle	ident on an equila of emergence		t an angle of 40		s deviation of 48° t	hen
a) 50	)0	b) 58°	c) 68°		d) 90°		
viii) Which	of the follo	owing is a scalar	quantity				
a) Cu	irrent	b) Force	c) Elec	etric Intensity	d) Mag	gnetic dipole mome	nt
x) Accord	ing to Keple	er a planet revolv	es round the	sun in			
	rcular orbit		ical orbit	c) Parabolic pa	ath	d) Spiral path	
		by a unit positiv					
	tric Intensity			b) Electric pot	ential		
c) Elect				d) Electric dip		ment	
	er the follow	ving					
		t force in nature		0			
		to gravity the sa			* * * * * * * * * * * * * * * * * * * *		
	e applied to	a body does not	produce any	displacement. V	Vhat is	the work done by tl	10
body?	1		1				
		ice used to contr			L. Company		
		conductor is 10s		will be its condi	uctance		
		ns of momentum					
			dipole is 180	m then what w	all be it	s magnetic length	
s. State N	ewtons third	d law of motion					
			Section	В			
Attempt an	y eight ques	stions					
		well labelled ray	diagram to s	show the pheno	menon	of total internal	
ľ	effection						
Que No 4.	Find the ur	nit vector in the o	lirection of v	ector $\vec{A} = 3\hat{i}$ -	$2\hat{j} + 6\hat{k}$		
Que No 5.	What are fi	undamental quar	ntities? Give	example			
Que No 6.	The color of	codes on the bod	y of a resisto	r are in the orde	er Red,	Orange, Brown, Go	old
		is the value of re					
Que No 7.	State any t	wo properties of	magnetic lin	es of force			
		ny a two-stage ro			satellite		
						32cm by certain loa	id.
		e strain produced			Ü		
Que No 10.	Distinguish	n between longit	udinal waves	and transverse	waves		
		explain the law o					
		order of magni					
		of earth = 6400 k					
		of electron $= 1.6$					
Due No 13.				by a thin priem	of refr	acting angle 10° ma	ade
	of material	whose refractiv	e index is 1.6	o, a cam prism	OI ICII.	acting angle 10 Inc	
Due No 14		oulse of force an					
		o o. roice till	a state its D.I.	CITIT			

Attempt any 8 questions

Que No 15. State and explain the Columb's Law in Electrostatics

Que No 16. Derive an expression for the equivalent resistance of two Resistances connected in series combination

Que No 17. Distinguish between Inertial frame of reference and non-inertial frame of reference

Que No 18. The radius of a sphere measured repeatedly gives values 5.60cm, 5.62cm, 5.61cm, 5.62cm and 5.60cm. Determine the most probable value of radius, mean absolute error and relative error.

Que No 19. Define critical velocity. Derive an expression for the critical velocity of an orbiting satellite

Que No 20. If the velocity of sound in air at 27°C is 340m/s. What will be its velocity at 927°C

Que No 21. Define Young's modulus. Derive an expression for the Young's modulus of material of wire

Que No 22. A car of mass 1000kg is moving with a velocity of 72km/hr is brought to rest by applying brakes in 10 seconds. What is the retarding force acting on the car?

Que No 23. Define Scalar product of two vectors. State any two characteristics of Scalar products

Que No 24. At what distance above the surface of earth the acceleration due to gravity decrease by 20% of its value at the surface (R= 6400km)

Que No 25. State any three characteristics of Gravitational force

Que No 26. A short magnetic dipole has magnetic dipole moment $0.5 Am^2$. Calculate its magnetic field at a distance of 20cm from the center of magnetic dipole on its axis. $(\mu_0 = 4 \square \times 10^{-7} \text{ SI units})$

Section D

Attempt any three questions

Que No 27. For refraction through a prism show that $i + e = A + \delta$

Que No 28. State Newtons formula for speed of sound in air. Explain the Laplace's correction for speed of sound in air

Que No 29. a) State Hooke's Law of elasticity and define modulus of elasticity

b) Find $\vec{A} \cdot \vec{B}$

If
$$\vec{A} = 3\hat{i} - 2\hat{j} + 2\hat{k}$$
 and $\vec{B} = 2\hat{i} - 5\hat{j} + 3\hat{k}$

Que No 30. a) State the Newton's law of Gravitation and Keplar's law of period

b) Two point charges of $5\mu C$ and $10\mu C$ are placed 1m apart in vacuum. What will be

the force experienced by each charge
$$(\frac{1}{4 \, R \epsilon_0} = 9 \times 10^{-9} \, \frac{Nm^2}{C^2})$$

Que No 31. a) State and prove the Work-Energy theorem

b) A sound wave in air has a speed 340m/s and wavelength 1.7m Calculate its frequency and period

MARKS:70

RIZVI COLLEGE OF ARTS COMMERCE AND SCIENCE.

FYJC SCIENCE - 2023-24

SUBJECT: CHEMISTRY

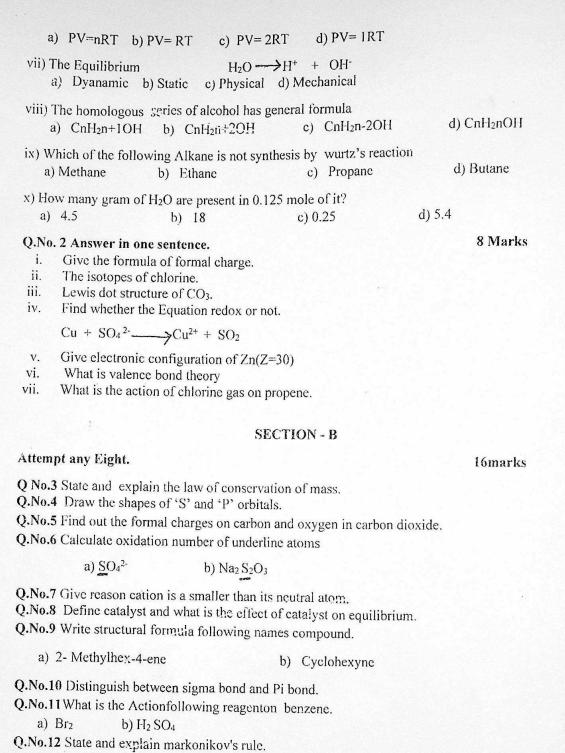
TIME: 3 Hrs

1. Section A:

General Instructions -

The question paper is divided into 4 sections.

3. 4. 5. 6.	each. 4. Fion D: Q.No.27 to Q.No.31 are long answer type of questions carrying Fourmarks each.					
	SECTION - A					
	Q.No.1: Answer the correct option. 10 Marks					
	i) Which of the following has the largestnumber of atoms?					
	a) 1g Au (s) b) 1g Na (s) c) 1g Li (s) d) 1g Cl ₂ (g) ii) No two electrons in the same atomscan have identical set of four quantumnumbers". this statement is known as					
	b) the shapes of molecules and ions. c) the electronegetivities of elements. d) the type of bonding in compounds					
1	iv) The value of plnk's constant is					
	a) 6.626 x 10-34j.s b)6.023x 10-24j.s c)1.667x 10-28j.s d) 6.626 x10-16j.s					
•	v) in which group of element of modern periodic table are halogen belongs					
	a) 17 b) 6 c) 4 d) 16					
	vi) Which of the following is true for two moles of an Ideal gas.					

b) Friedel craft acylation of benzene.

Q.No.13 Write a note on

a) Nitration of benzene

O.No.14 Using whisper theory draw the shape of BF3 and PCI5

SECTION-C

Attempt any EIGHT

24marks

- Q.No.15State octet rule explain its inadequacies with respect to
- a) Incomplete octet b) Expanded octet.
- 0.No.16 Distinguish between aliphatic and aromatic compound.
- Q.No.17 Define K_p and K_c , write equation showing relationship between $K_{p \text{ and }} K_c$.
- O.No.18. In the following terms.
  - a) frequency
- b) wavelength c) wave number
- Q.No.19 Write a notes on ozonolysis of Ethyne, give explanation with reaction.
- Q.No.20 Explain with example a) S-S overlap b) P-P (sidewise overlap) c) S-P overlap
- O.No.21 Write dehydration reaction of primary and secondary giving one example of each. What is uses of alkane.
- O.No.22 What are the postulates of VSEPR theory.
- 0. 23 What is ideal gas, derive the ideal gas equation.
- O.No.24 Predict the block period and group of the following element in the
  - modern periodic table.
- a) Mg = 12
- b) Cl = 17
- O.No.25 Calculate number of atoms of hydrogen present in 6 gram of urea (NH2CONH2) also calculate number of atoms of nitrogen and carbon.
- O.No.26 Calculate the volume of 1 mole of gas at exactly 20 degree at the pr

SECTION-D

Attempt any THREE12marks

Q.No.28 State and explain

- a) Pauli's exclusion principle
- b) Hunds rule of maximum multiplicity.
- Q.No.29 Explain geometry of BF₃ molecule on the basis of hybridization.
- 0. 30 State law of mass action and Derive expression for it.
- Q.No.31 i) Write structure of a) Anilne b) Toluene
  - ii) define carbocation, write structure of t- butyl cation.

Q.No.32 How will you convert the following

- i) but-2- yne to 2,2,- dibromobutane.
- ii) benzene to hexa chlorobenzene.
- iii) benzene to Chlorobenzene.
- iv) methyl bromide to Ethane.

RIZVI COLLEGE OF ARTS SCIENCE & COMMERCE

Time: 3Hours Sub: Mathematics Marks: 80

Std: XI Examination: Annual Exam

General Instruction:

- (1) Section A: Q.1 contains eight multiple choice questions, each carrying two marks. Q.2 contains four very short answer type questions, each carrying one mark.
- (2) Section B: Q.3 to Q.14 contain twelve short answer type questions, each carrying two marks. (Attempt any eight).
- (3) Section C: Q.15 to Q.26 contain twelve short answer type questions, each carrying three marks. (Attempt any eight).
- (4) Section D: Q.27 to Q.34 contain eight long answer type questions, each carrying four marks. (Attempt any five).
- (5) Use of log table is allowed. Use of calculator is not allowed.
- (6) Figures to the right indicate full marks.
- (7) Use of graph paper is not necessary. Only rough sketch of graph is expected.
- (8) For each multiple-choice type of question, it is mandatory to write the correct along with its correct answer or alphabet, e.g. (a)...../(b).....etc. No marks shall be given, if ONLY the correct answer or the alphabet of correct answer is written. Only the first attempt will be considered for evaluation.
- (9) Start answer to each section on a new page.

SECTION - A

- Q.1. Select and write the correct answer for the following multiple-choice type of questions: [16]
- 1. If the two lines are parallel then their slopes are
- (a) $m_1 = m_2$
- (b) $m_1 = -m_2$ (c) $m_1 \cdot m_2 = 1$
- (d) $m_1 \neq m_2$

1

2. If C is centre, AB	is chord & CI	D perpendic	ular AB at D the	n	
(a) $AD = 2DB$	(b) AD =DE	3 . (0	e) AD +DB == !	(d) None of these.	
$3.\cos(A+B)=$					
(a) $\cos A \cos B - \sin A \cos B$	A sin B	(b	)sin $A \sin B - c$	os A cos B	
(c) $\cos A \cos B + \sin B$	A sin B	(d	) None of these.		
4. The value of ⁵ P ₂ is					
(a) 20 (b) 12	0	(c)40	(d)1	00	
$5. \text{ If } f(x) = e^x \text{ then}$	f'(x)				
(a) e^x (b) e^{-x}	r	(c) -e ^x	(d) -	-e ^{-x}	
6. If f and g are contin	uous function	at $x = a$ the			
(a) f + g is continuous		(b) $f - g$ is	continuous	(c) f. g is continuou	S
(d) All are true					
7. For any event A,					
(a) $P(A) + P(A') = 0$	(b) P(A	1) + P(A') =	= 1 (c) P(	(A) > 1 (d) $P(A) < 1$	
8. $\lim_{x \to a} \frac{x^n - a^n}{x - a} then$					
(a) na^{n+1} ()	b) $-na^{n+1}$	(c) na ⁿ	-1 (d) No	one of these	
0.20					
Q.2 Solve the following				[4]	
(i) Evaluate $f(x) = 2x^2$		x = 7.			
(ii) Find the value of ⁷ C					
(iii) Find the range of the		ta: 19,27,15	5,21,33,45,7,12,2	20,6.	
(iv) Find the value of (1	0 – 6)!				
	SECTIO				
Attempt any EIGHT of				[16]	
Q.3. If the origin is shifted axes, find the new co-ore	d to the point dinates of poin	0'(2,3) the t A(1,3).	axes remaining p	parallel to the original	

.

Q.4. Find the centre and radius of the circle $(x-5)^2 + (y-3)^2 = 25$.

Q.5. Find n(s), for the random experiment if 6 books of different subject arranged on a shelf.

Q.7. Examine the continuity of $f(x) = x^3 + 2x^2 - x - 2$ at x = -2.

Q.8. Differentiate $y = \sqrt{x} + tanx - x^3$ with respect to x.

Q.9. Evaluate $\lim_{z \to -3} \frac{\sqrt{z+6}}{z}$.

Q.10. Show that $f(x) = x^2$ is continuous and differentiable at x = 0.

Q.11. Find x, if f(x) = g(x) where $f(x) = x^4 + 2x^2$, $g(x) = 11x^2$.

Q.12. Evaluate $\lim_{y \to -3} \frac{y^{3} + 243}{y^{3} + 27}$

Q.13Evaluate sin(150).

Q.14. Find the slope of line passing through the points A(2,3) and B(4,3).

SECTION C

Attempt any EIG5HT of the following:

[24]

Q.15. If $tanA = \frac{5}{6}$, $tanB = \frac{1}{11}$ then prove that $A + B = \frac{n}{4}$.

Q.16. Examine the continuity of the function at the points indicated against them.

$$f(x) = \sin x \qquad for \ x \le \frac{\pi}{4}$$
$$= \cos x \qquad for \ x > \frac{\pi}{4} \quad at \ x = \frac{\pi}{4}$$

Q.17. Differentiate with respect to x, $y = e^x log x$.

Q.18. Find n $\frac{(17-n)!}{(14-n)!} = 5!$.

Q.19. A fair die is thrown two times. Find the probability that

(i) product of numbers on them is 12.

(ii) sum of the numbers on upper most face is at least 8.

Q.20. Show that the lines 3x - 4y + 5 = 0 7x - 8y + 5 = 0 4x + 5y - 45 = 0 are concurrent and find the point of concurrent.

Q.21. Show that $3x^2 + 3y^2 + 12x + 18y - 11 = 0$ represents a circle.

Q.22. Evalute $\lim_{x\to 0} \frac{9^{x}-5^{x}}{4^{x}-1}$

Q.23. The mean of two sample sizes 10 and 45 respectively, and the standard deviation are 6 and 11. Obtain the standard of viation of sample size 30 obtained by combining two samples.

Q.24. Prove that
$$(\cos x + \cos y)^2 + (\sin x + \sin y)^2 = 4\cos^2(\frac{x-y}{2})$$

Q.25. Find the equation of line containing the point (4,3) and having inclination 120.

Q.26.Differentiate the following with respect to x: $y = \frac{x^2+3}{x^2-5}$.

Section D

Attempt any FIVE of the following:

[20]

Q.27. For two events A & B of a sample space S, $P(A) = \frac{3}{8}$, $P(B) = \frac{1}{2}$ & $P(A \cup B) = \frac{5}{8}$ find $P(A \cap B)$, $P(A' \cap B')$, $P(A' \cup B')$

- Q.28. Find the derivative of the following with respect to x by using method of first principle sin(3x).
- Q.29. Evalute $\lim_{x\to 0} \frac{x \cdot \tan x}{1-\cos x}$
- Q.30. Find the equation of Altitudes AD on side BC, and BE on side AC of the triangle whose vertices are A(2.5). B(6,-1), C(-4,-3).
- Q.31. Differentiate y with respect to $x,y = e^x \tan x + \cos x \log x \sqrt{x} + 5^x$
- Q.32. Check if the function has an inverse function, If yes, find the inverse function of

$$f(x) = 9x^3 + 8$$

Q.33. For what values of a and b is the function

$$f(x) = ax + 2b + 18 \qquad for x \le 0$$

$$= x^2 + 3a - b \qquad for 0 < x \le 2$$

$$= 8x - 2 \qquad for x > 2 \qquad \text{continuous for every } x.$$

Q.34. Find n and r if ${}^{n}P_{r} = 720$ and ${}^{n}C_{n-r} = 120$

****